

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	17
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	19
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО «ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ» І «ПРИНЦИПУ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ» У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	22
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕДУР ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ	26
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ	28
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> ЩОДО ОБСЯГУ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	32
<i>Негара Родіон Віталійович</i> УСНІЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ	35
<i>Осадчий Анатолій Юрійович, Закаленко Олена Василівна</i> СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.	42
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.	48
<i>Чердинцев Юрій Герасимович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АТЕСТАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МИТНИХ ОРГАНІВ	50
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	53
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФІНАНСАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	56
<i>Бевзюк Ангеліна Костянтинівна</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	59
<i>Данілов Олександр Дмитрович</i> НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ	62

Піть Ігор Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри адміністративного і фінансового права*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФІНАНСАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Повномасштабне вторгнення рф на територію України та запровадження у зв'язку із цим 24.02.2022 року воєнного стану обумовило необхідність проведення численних заходів, зокрема організаційно-управлінського характеру, спрямованих на забезпечення обороноздатності країни, військової дисципліни та правопорядку під час проходження військової служби. Одним із напрямків проведення таких заходів стало істотне розширення повноважень військових службових осіб, що, у свою чергу, призвело до необхідності прямопропорційного посилення контролю, зокрема і антикорупційного, за можливими зловживанням військовослужбовцями наданими повноваженнями. Так, 20.09.2023 року було прийнято Закон № 3384-IX, котрий значно розширив коло осіб, які проходять військову службу і/або обіймають військові посади, та на яких поширюються вимоги антикорупційного контролю за фінансами, передбачені Законом України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) [1]. Вказане, у свою чергу, розширило суб'єктний склад військовослужбовців Збройних Сил України (далі – ЗСУ), до яких за вчинення адміністративних проступків може бути застосовано адміністративні правові заходи, передбачені Главою 13-А КУпАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані із корупцією» [2].

Так, з аналізу положень профільного Закону вбачається, що нормотворцем для окреслення вказаного кола суб'єктів використовується одночасно суб'єктно-орієнтовний підхід (тобто перелічення конкретних категорій посад військовослужбовців, органів, в яких вони проходять службу) та об'єктно-орієнтовний підхід (тобто визначення умов, обставин, за яких військовослужбовець визнається особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або прирівнюється до неї у розумінні Закону) [3, с. 148]. Відповідно, з точки зору суб'єктно-орієнтовного підходу, до військовослужбовців ЗСУ, які повинні дотримуватись обмежень, передбачених Розділом VII «Фінансовий контроль» Закону, належать військовослужбовці:

1) які проходять військову службу на посадах міністрів, заступників міністрів, керівників центральних та місцевих органів виконавчої влади та їх заступників, на інших посадах в апаратах міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів системи правосуддя або які відряджені на такі посади;

2) які входять до складу військово-лікарських комісій, лікарсько-льотних комісій або відряджені до них;

3) які проходять службу у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки або відряджені до них (крім осіб рядового складу підрозділів охорони відповідних центрів);

4) які здійснюють (беруть участь у здійсненні) підготовку, організацію, проведення закупівель товарів, робіт та послуг, укладення договорів (контрактів), контроль за якістю товарів, робіт та послуг оборонного призначення;

5) на яких поширюється дія ст. 52-1 цього Закону (належать до кадрового складу розвідувальних органів України та/або займають посади, перебування на яких пов'язане з державною таємницею у зв'язку з безпосереднім здійсненням такими особами оперативно-розшукової, контррозвідувальної, розвідувальної діяльності тощо) [1].

З точки зору об'єктно-орієнтовного підходу, до таких військовослужбовців ЗСУ належать: 1) військові посадові особи старшого офіцерського складу; 2) військовослужбовці старшого офіцерського складу, офіційно уповноважені на виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків (функцій); 3) особи, які до початку проходження військової служби обіймали посади/виконували діяльність, у зв'язку із якою на них поширювалися вимоги Розділу VII Закону, та з моменту початку проходження військової служби за ними збережено це місце роботи і посада у порядку, встановленому ст. 119 КЗпП України.

Не заважаючи на достатньо чітке та конкретне визначення категорій військовослужбовців ЗСУ, на яких поширюються вимоги антикорупційного контролю за фінансами, вбачається неоднозначність застосування антикорупційного Закону стосовно військовослужбовців старшого офіцерського складу, які не є військовими посадовими особами, проте їх уповноважено на виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків (функцій).

Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) у Роз'ясненні щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» у редакції від 13.11.2023 року (далі – Роз'яснення) висловлює категоричну позицію стосовно вказаного питання, зазначаючи, що у разі уповноваження військовослужбовців старшого офіцерського складу на виконання вказаних функцій, вони прирівнюються до військових посадових осіб за будь-яких умов, навіть якщо військовослужбовець робить це за спеціальним уповноваженням або тимчасово [4]. Як наслідок, настільки широко трактуючи положення профільного законодавства, НАЗК вважає за необхідне подавати антикорупційну декларацію, наприклад, особам, які тимчасово виконують обов'язки чергового частини, начальника полігону, начальника фізичної підготовки і спорту, юрисконсульта [4].

Водночас, на наше переконання, зазначений узагальнюючий підхід щодо окреслення суб'єктного складу військовослужбовців ЗСУ, котрі зобов'язані дотримуватись вимог антикорупційного контролю за фінансами, є достатньо спрощеним та не бере до уваги усі можливі випадки і умови спеціального уповнова-

ження військовослужбовців ЗСУ на виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків (функцій), а також суперечить ряду інших положень антикорупційного законодавства, роз'яснень НАЗК.

В першу чергу, щодо тимчасового виконання таких функцій. Адже за загальним правилом покладення на особу додаткових та/або організаційно-розпорядчих, адміністративно-господарських обов'язків не є призначенням (обранням) такої особи на посаду. У таких випадках вимоги щодо декларування на неї поширюються за офіційно займаною посадою. Про це йдеться у пункті 29 Роз'яснень [4], і вказане твердження є справедливим навіть у разі, якщо особа виконує покладені на неї обов'язки протягом усього звітного періоду. Єдиним виключенням із цього правила, на думку НАЗК, становить випадок, коли особа тимчасово виконує обов'язки службової особи за вакантною посадою, адже, вважається, що у такому разі вона фактично обіймає посаду, пов'язану із виконанням організаційно-розпорядчих та/або адміністративно-господарських обов'язків [4]. Відповідно, і тимчасове уповноваження, зокрема одноразове (наприклад, проведення шиккування роти), військовослужбовця старшого офіцерського звання на виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків без наявності відповідної вакантної посади не повинно мати наслідком поширення на нього вимог антикорупційного контролю за фінансами. Аналогічне стосується і військовослужбовців, які перебувають у розпорядженні відповідного командира.

Більш того, ототожнення у розумінні Закону фактичного обіймання вакантної посади із офіційним призначенням на таку посаду викликає ряд суперечностей в контексті проходження військової служби. Зокрема, чи повинні поширюватись вимоги Розділу VII Закону на військовослужбовця, котрий зайняв посаду командира або набув організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські повноваження у зв'язку із загибеллю, зникненню безвісті такого командира? Особливо, якщо таке трапилось у районі ведення бойових дій. Та, загалом, чи дійсно факт виконання суб'єктом таких функцій за вакантною посадою скасовує те, що така діяльність має для особи характер додаткової, другорядної та тимчасової? Іншими словами, чи дійсно вакантність посади впливає на наявність корупційних ризиків та, відповідно, необхідність покладення на особу вимог антикорупційного контролю за фінансами.

З огляду на зазначене, потребує вироблення чітких критеріїв окреслення категорій військовослужбовців старшого офіцерського складу, тимчасово уповноважених на виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських (функцій) обов'язків, котрі повинні дотримуватись антикорупційних заходів, передбачених положеннями Розділу VII Закону.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/conv#n1030> (дата звернення: 14.04.2025).

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 14.04.2025).

3. Піть І. Ю. Суб'єктний склад військових адміністративних правопорушень: нормативні та практико-прикладні аспекти. *Актуальні проблеми держави і права*. 2024. № 103. С. 141–155.

4. Роз'яснення щодо фінансової доброчесності: застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку, затвердженні Національним агентством з питань запобігання корупції від 13.11.2023 р. № 4. НАЗК. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/category/deklaruvannya/hh-osoblyvosti-deklaruvannya-okremyh-kategorij-osib-vijskovosluzhbovtsiv-pratsivnykiv-sbu/?id=6152#post6152> (дата звернення 14.04.2025).

Ключові слова: адміністративна відповідальність, запобігання корупції, антикорупційний контроль за фінансами, військовослужбовці, військові посадові особи.

Keywords: administrative liability, corruption prevention, anti-corruption financial oversight, military personnel, military officials.

Бевзюк Ангеліна Костянтинівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри адміністративного та фінансового права*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

Насильство порушує основоположні права людини та є наслідком глибоко вкоріненої нерівності між статями, а також дискримінації за гендерною та національною ознаками. На жаль, в сучасному світі все частіше трапляються випадки, коли особи стають жертвами домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Україна не є виключенням. В Україні щорічно фіксується близько 100 тисяч випадків насильства, при цьому жінки становлять приблизно 90% постраждалих. Відповідно до положень Концепції державної програми, що передбачає заходи протидії домашньому насильству та насильству за статевою ознакою в період до 2025 року: «... домашнє насильство є однією з найгостріших соціальних проблем, від якої страждають як жінки, так і чоловіки. Найбільш вразливими є жінки та діти. До групи підвищеного ризику потрапляння в ситуацію насильства належать особи з інвалідністю, люди похилого віку, внутрішньо переміщені особи, жінки із сільської місцевості» [1]. Таким чином, проблематика виокремлення адміністративно-правових заходів протидії насильству є актуальною та потребує вирішення.